

เมืองไทยภายใต้เผด็จการ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยุคแรก

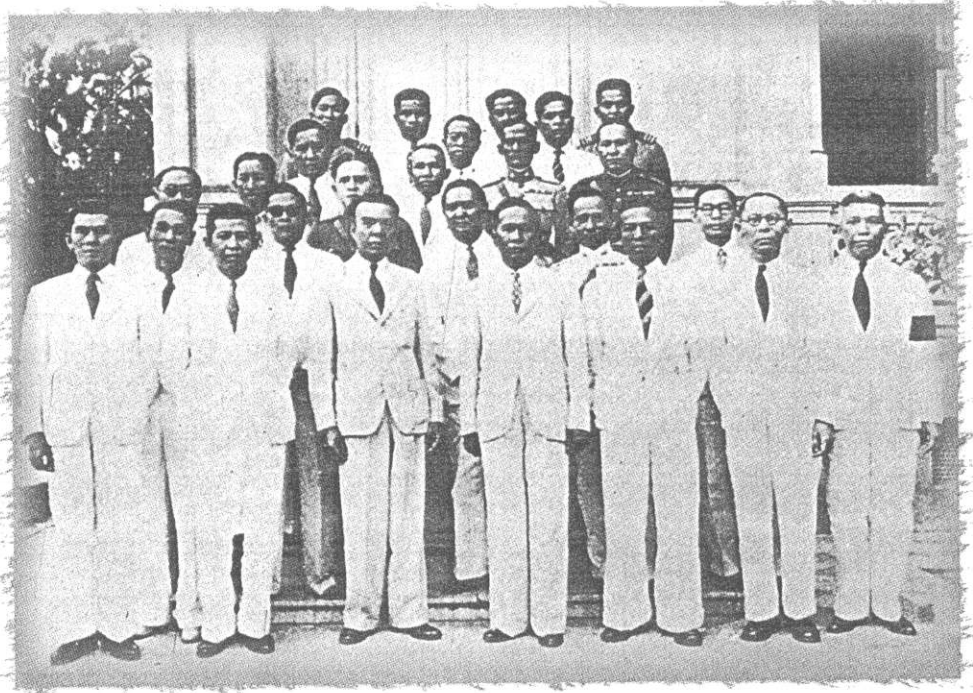
โดย พ.ต.อ.ชลอ ศรีศรากร

๒/๕/๒๕๖๕ น. ๑ - ๕๕

รายงานสภาพทางการเมืองฉบับนี้ของพันตำรวจเอกชลอ ศรีศรากร (ขุนศรีศรากร) ในระหว่างดำรงตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจสันติบาล ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการเมืองภายในประเทศต่อพลตำรวจตรีอดุล อดุลเดชจรัส อธิบดีกรมตำรวจสมัยนั้น เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ เป็นการเปิดเผยความเป็นจริงของสถานการณ์ในประเทศไทย ในยุคสงครามมหาเอเซียบูรพา ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรง (อธิบดีกรมตำรวจ) เป็นการเปิดเผยถึงความเป็นจริงของสภาพชีวิต และความรู้สึกของประชาชนไทยที่มีต่อ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ว่าเป็นเช่นไรด้วย

น่าสังเกตว่า พ.ต.อ.ชลอ ศรีศรากร เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรงของ พล.ต.ต.อดุล อดุลเดชจรัส (ยศขณะนั้น) ซึ่งเป็นมือปราบปรบักษ์ทางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เท่ากับว่า พ.ต.อ.ชลอ ศรีศรากร ปฏิบัติงานโดยใกล้ชิด และก็รับผิดชอบในการเป็นมือปราบให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยตรงด้วย จากรายงานของ พ.ต.อ.ชลอ ศรีศรากรนี้ เราจะเห็นได้ว่า พ.ต.อ.ชลอ ยึดมั่นในความเป็นจริง จึงกล้าที่จะเสนอความเป็นจริง

ดังกล่าว แม้ว่าจะคาดเดาได้ว่าไม่เป็นที่สบอารมณ์ของจอมพล ป. ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของตนแท้ๆ และหลังจากที่ได้เสนอรายงาน ๗ ข้อ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้ลาออกในวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ นั้นเอง เนื่องจากแพ้มติในสภาผู้แทนราษฎร เรื่องพระราชกำหนดระเบียบการบริหารนครบาล เพชรบูรณ์ พุทธศักราช ๒๔๘๗ และร่างพระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดจะสร้าง พุทธบุรีมณฑล พุทธศักราช ๒๔๘๗

คณะรัฐมนตรี สมัยพันเอก หลวงพิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี
และนายปรีดีเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (พ.ศ.๒๔๙๑-๒๔๙๔)

ต่อไปนี้เป็นรายงานของพันตำรวจเอกชลอ ศรีศรารกร ในฐานะผู้บังคับการสันติบาล หัวข้อสำคัญต่าง ๆ ๗ หัวข้อด้วยกัน ที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ถูกตำหนิจากประชาชน มีข้อความโดยละเอียด ดังนี้

“แต่อย่างไรก็ตาม แม้พลตำรวจตรีอดุล อดุลเดชจรัส จะยังมีได้เข้าเป็นเสรีไทยอย่างเต็มตัว แต่ก็มีความพร้อมที่จะต่อต้านญี่ปุ่นแล้ว คือ การออกคำสั่งให้นายพันตำรวจเอก ชุนศรีศรารกร (ภายหลังเปลี่ยนเป็น ชลอ ศรีศรารกร)* เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจสันติบาล ตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจสันติบาล และตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการสนามตั้งแต่วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๔๙๖

ในส่วนการควบคุมตัวเสรีไทยนั้น พัน

ตำรวจตรีโพยม จันทวิคคะ ซึ่งเป็นผู้ประสานงานด้านเสรีไทยอยู่แล้วนั้น ให้เป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมตัว

เข้าต้นปี ๒๔๙๗ อำนาจทางการเมืองของจอมพล ป. ซึ่งหลายคนมองว่าเป็นเผด็จการและสถานการณ์ทางการเมืองมีปัญหาความขัดแย้งมากขึ้นดังที่พลตำรวจตรีชลอ ศรีศรารกรผู้บังคับการตำรวจสันติบาลขณะนั้น ได้ทำรายงานสถานการณ์ทางการเมืองถึงอธิบดีกรมตำรวจให้ทราบ ว่า ในฐานะที่พลตำรวจตรีชลอ ศรีศรารกร เป็นผู้บังคับการตำรวจสันติบาลนั้น ย่อมมอบความเคารพต่อรัฐบาลทุกรัฐบาล แต่กระแสร้าวต่าง ๆ ซึ่งได้มาตามความจริงนั้น ย่อมทำให้ผู้บังคับการตำรวจสันติบาลมีความเป็นห่วงและระทมทุกข์อยู่เป็นอันมาก ถ้าจะ

* พล.ต.ต.ชุนศรีศรารกร ต่อมาเปลี่ยนเป็น พล.ต.ต.ชลอ ศรีศรารกร

ฟังไว้ไม่รายงาน ถ้ามีเหตุการณ์ ไม่ดีบังเกิดแก่ประเทศไทยแล้ว ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล จะถูกตำหนิอย่างร้ายแรง ซึ่งไม่มีช่องทางจะแก้ตัวได้ในความจำเป็นดังกล่าวนี้ พลตำรวจตรีชลอฯจึงต้องรายงานหัวข้อร้ายต่างๆที่รัฐบาลชุดดังกล่าวนี้ถูกตำหนิ จากประชาชน มีอยู่ ๗ ประการด้วยกันว่า

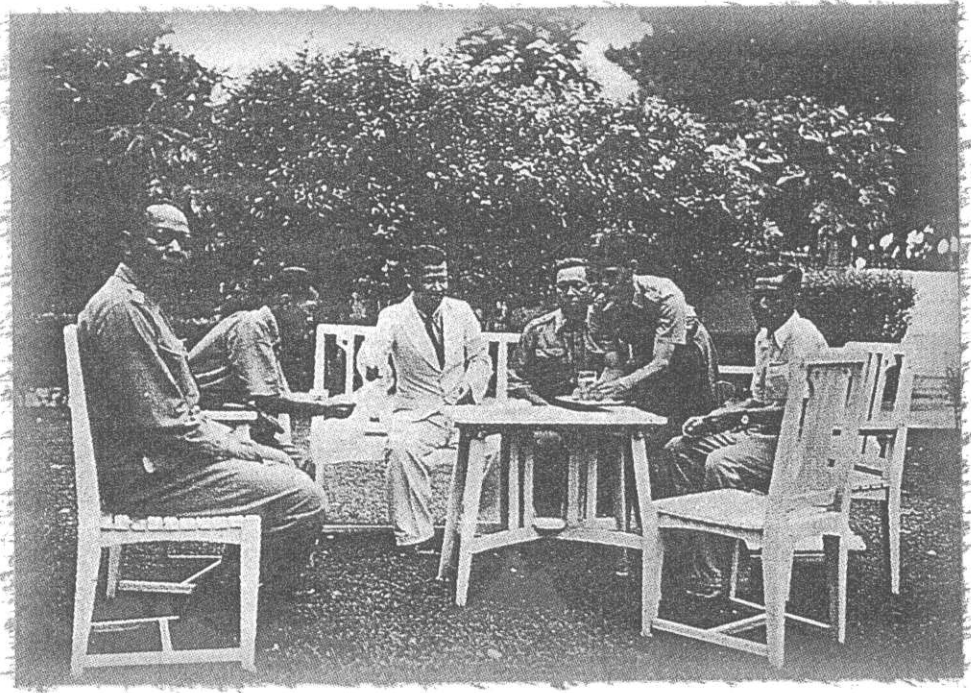
๑. **ชอบเลี้ยงคนโกง** ชาวที่ซึนหุประชาชนในขณะนี้ ก็คือ ชาวที่กล่าวกันว่ารัฐบาลชอบเลี้ยงคนโกง ที่มองเห็นง่าย ๆ เช่น ในคณะรัฐมนตรี เป็นต้น ในคณะรัฐมนตรีมีคนไม่กี่คน แต่ได้มีคนโกงแผ่นดินขึ้นแล้วถึงสองคน มี นายเจียม อธิกเทวเดช กับนายวณิชย์ ปาณะนนท์ คนโกงสองคนนี้ได้ประจักษ์แก่ประชาชนแล้ว แต่รัฐบาลชุดนี้ยังทำเป็นทองไม่รู้ร้อน ทั้งนี้เพราะรัฐบาลชุดนี้ชอบเลี้ยงคนโกง รัฐบาลนี้จึงไม่เอาใจใส่ในข้อเสียหายแต่อย่างใดเลย รัฐบาลชุดนี้ยังนั่งนิ่งเฉยอยู่

๒. **ไม่เอาใจใส่ต่อรัฐธรรมนูญ** รัฐบาลชุดนี้ชอบออกพระราชกำหนด ซึ่งในสมัยประชุมสภานั้น รัฐบาลชุดนี้แสดงความไม่เอาใจใส่อยู่มาก เช่น นายกรัฐมนตรี (จอมพล ป. พิบูลสงคราม) เดินทางไปอยู่เสียที่โคกกระเทียม รัฐมนตรีมหาดไทย (หลวงพรหมโยธี) ออกตรวจราชการ และชมการรำโทนที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น ทั้งนี้เป็นการแสดงท่วงทีว่าไม่เอาใจใส่ต่อสภาผู้แทนซึ่งเขากำลังประชุมกันอยู่ กฎหมายที่ออกโดยไม่ผ่านสภานั้น เมื่อนำออกมาให้สภารับความเห็นชอบทางสภาผู้แทนก็ไม่เห็นชอบด้วยเมื่อกฎหมาย

ตกไปแล้ว ซึ่งหมายความว่ารัฐบาลได้แพ้แล้วเช่นนั้นก็ตาม รัฐบาลชุดนี้ก็หาเอาใจใส่ต่อการพ่ายแพ้ไม่ เรื่องนี้ประชาชนได้ตำหนิรัฐบาลชุดนี้อย่างรุนแรง

๓. **รัฐมนตรีสามนาย** ในคณะรัฐมนตรีชุดนี้มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอยู่ ๓ กระทรวง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทั้ง ๓ กระทรวงนี้มีสมรรถภาพหย่อนมาก ข้าราชการในกระทรวงนั้น ๆ ส่วนมากไม่เลื่อมใส หมดความเคารพยำเกรง เพราะการปกครองก็ดี การบริหารงานก็ดี อยู่ในระดับต่ำมาก ทั้ง ๓ กระทรวง กล่าวคือ มหาดไทย (หลวงพรหมโยธี) ศึกษาธิการ (นายประยูร ภมรมนตรี) คมนาคม (หลวงเสรีเริงฤทธิ์) รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ๓ กระทรวงนั้น ข้าราชการส่วนมากในกระทรวงนั้นไม่เคารพนับถือ เนื่องจากการปกครองและวิธีการบริหารเขาไม่เอาใจใส่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่หากินในทางทุจริต ซึ่งประชาชนเข้าใจผิดว่ารัฐบาลชุดนี้ทราบเรื่องดี แต่รัฐบาลไม่เอาใจใส่เอง ประชาชน จึงตำหนิรัฐบาลชุดนี้เป็นอย่างมาก

๔. **ทหารหญิง** เรื่องทหารหญิงนี้ ข้าพเจ้าเคยคัดค้านด้วยวาจาต่อนายกรัฐมนตรี (จอมพล ป.) มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ครั้ง และในครั้งสุดท้าย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ตอบแก่ข้าพเจ้าว่า “*ขุนศรีไม่นำ*” อิจฉาผู้หญิงซึ่งเป็นมารดาของตนเอง” คำตอบของจอมพล ป. นี้ ข้าพเจ้าถือว่าเป็นคำตอบที่ต่ำช้าพเจ้าโดยทางอ้อมและเป็นคำด่าที่รุนแรง ซึ่งในต่อมา ข้าพเจ้า

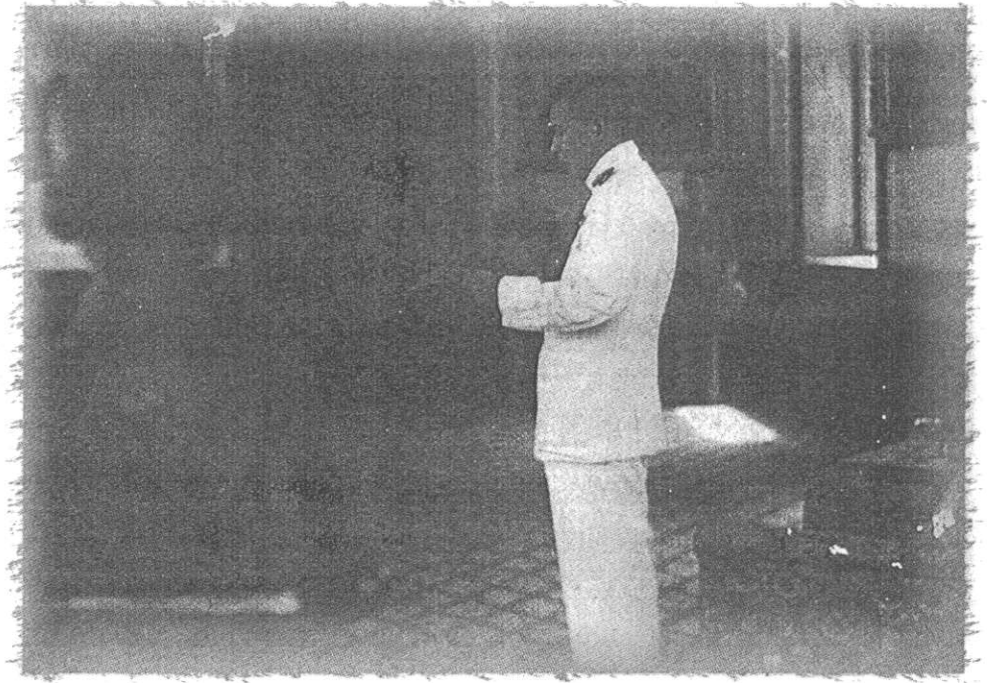

นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส ผู้นำเสรีไทยคนหนึ่ง ขณะประชุมกับสัมพันธมิตร

มิได้คัดค้านอย่างใดอีกเลย แต่บัดนี้เป็นเรื่องที่น่าเสียใจมาก เพราะเรื่องทหารหญิงนี้ได้เป็นชนวนก่อความไม่พึงพอใจให้แก่วงราชการซึ่งมี ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ และตำรวจ เป็นต้น เขาเสียใจและน้อยเนื้อต่ำใจที่ทหารหญิงได้รับสิทธิพิเศษมากกว่าทหารชาย ทหารหญิงไม่เคยไปเหนื่อยยากในสนาม แต่ก็กลับได้รับสิทธิมากกว่าทหารชาย ผู้ได้รับความลำบากกรากกรำและเหนื่อยยาก ข้าพเจ้ารับรองว่า ได้บังเกิดความเสียใจขึ้นในวงราชการทหารแล้ว เรื่องนี้ไม่มีใครกล้ากล่าวความจริงแก่จอมพล ป. พิบูลสงคราม คงจะมีคนทราบบ้างว่า ผู้นำความจริงไปเล่านั้น เขาได้ถูกต่ออย่างรุนแรงกลับมา ในเรื่องทหารหญิงนี้ประชาชนได้ตำหนิรัฐบาลชุดนี้อย่างรุนแรง

๕. หนังสือสงคราม ได้มีผู้พิมพ์หนังสือขึ้นฉบับหนึ่ง ปกสีดำ มีชื่อว่า “สงคราม” หนังสือสงครามนี้ได้ถูกแจกจ่ายไปตามกองพันทหารต่างๆ ตลอดทั้งกองทัพบกและกองทัพอากาศ กองทัพบกได้รับแจกแล้ว พันเอกหลวง จุลยุทธบรรยง ได้นำไปให้ข้าพเจ้าที่สันติบาล หนังสือสงครามนี้มีข้อความปลุกปั่นให้กองทัพบก เรือและอากาศเสียสมรรถภาพ ทำให้ทหารเสียขวัญ และโน้มไปในทางหย่อนวินัย ใจความสำคัญมีการด่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในข้อหาต่างๆอย่างรุนแรง ทั้งนี้เนื่องจากความไม่พอใจของประชาชนในตัวจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงถูกกล่าวหาอย่างรุนแรง

๖. ชอบใช้อำนาจยิ่งกว่าราชาธิปไตย ประชาชนตำหนิรัฐบาลชุดนี้ว่าเป็นรัฐบาลที่

นายปรีดี ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์กำลังให้อิววาทคณะรัฐมนตรีชุดนายควง อภัยวงศ์ ในปี พ.ศ.๒๔๘๗

ชอบใช้อำนาจยิ่งกว่ารัฐบาลในระบบราชาธิปไตย เช่น บังคับให้สวมรองเท้าสวมหมวก เป็นการบังคับให้ประชาชนแต่งตัวในยามที่ประเทศกำลังขาดแคลนเครื่องแต่งตัวในยามสงคราม มีการบังคับให้มุ่งกระป๋องและถุงถุงเท้า เป็นต้น การบังคับในเรื่องส่วนตัวของราษฎรเช่นนี้ทำให้ประชากรราษฎรดำเนินรัฐบาลชุดนี้อย่างรุนแรง และเป็นข่าวที่กรุ่นอยู่จนบัดนี้

นอกจากนี้ รัฐบาลจอมพล ป. ยังได้บังคับให้ราษฎรเลิกกินหมาก ที่สุดสั่งทำลายต้นหมากและทำลายสวนพลู ซึ่งเป็นอาชีพอันสุจริตของราษฎร ในรัฐบาลระบบประชาธิปไตย เขาไม่บังคับราษฎรรุนแรงอย่างนี้ จอมพล ป. ใช้อำนาจยิ่งกว่าราชาธิปไตย จอมพล ป. จึงทำให้ชีวิตแห่งประชาธิปไตยเสื่อมเสียอย่างยิ่ง ฉะนั้น

ประชาชนจึงดำเนินรัฐบาลชุดนี้อย่างรุนแรง

๗. การเกณฑ์แรงงาน รัฐบาลชุดนี้สั่งบังคับเกณฑ์แรงงานราษฎร ผลที่ได้รับจากการเกณฑ์แรงงานครั้งนี้ ทำให้ราษฎรเดือดร้อนอย่างยิ่ง ราษฎรที่ถูกเกณฑ์ได้รับความลำบากกรากกรำและเจ็บป่วยมาก ในที่สุดได้ล้มตายลงไปเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะผู้ปฏิบัติการเองไม่พยายามดำเนินงานในทางดี การเกณฑ์แรงงานนั้นควรปฏิบัติการในทางช่วยเหลือราษฎรผู้ถูกเกณฑ์ ให้ราษฎรได้รับความสะดวกในที่อยู่ อาหาร และยารักษาโรค

(ชลธ., ๒๔๘๘ : ๑๒-๑๓)

ในการรายงานสภาพทางการเมืองของพันตำรวจเอก ชลธ ศรีสรากร ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล ซึ่งรับผิดชอบการเมืองภายในประ-

เทศ ต่อพลตำรวจตรี อุดล อุดลเดชจรัส อธิบดีกรมตำรวจ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๔๘๗ ซึ่งขณะนั้น พลตำรวจตรี อุดล อุดลเดชจรัส ได้มีคำสั่งให้ พันตำรวจเอกชลอ ศรีศรกรกร ได้รับผิดชอบในงานเสรีไทยแล้ว และหลังจากที่ได้ทำรายงาน ๗ ข้อนี้แล้ว ในวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๔๘๗ รัฐบาลก็ลาออก เนื่องจากแพ้มติในสภาผู้แทนราษฎรเรื่องพระราชกำหนดระเบียบการบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ พุทธศักราช ๒๔๘๗ และร่างพระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดจัดสร้างพุทธบุรีมณฑล พุทธศักราช ๒๔๘๗ พลตำรวจตรี อุดล อุดลเดชจรัส อธิบดีกรมตำรวจ ได้แนะนำให้รัฐบาลลาออก เพราะสะดวกกว่าการยุบสภาผู้แทนราษฎร

เหตุการณ์ครั้งนี้ จอมพล ป. ต้องลาออกจริงๆ ก็เกรงกันว่าทหารจะมีการปะทะกัน เนื่องจาก จอมพล ป. ไปอยู่ยังค่ายทหารลพบุรี จึงมีการประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้ง

ให้นายพลเอก พระยาพหล มาดำรงตำแหน่ง ‘แม่ทัพใหญ่’ ประกาศให้ทหารอยู่ในความสงบ และทางสภาผู้แทนราษฎรได้มีมติให้นายควง อภัยวงศ์ มาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๔๘๗ เปิดโอกาสให้มีการเจรจากับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ซึ่งก่อนหน้าที่ได้มีการก่อตั้งเสรีไทยจากต่างประเทศ และในประเทศขึ้นแล้ว เรื่องการตั้งกลุ่มเสรีไทยขึ้นต่อต้านญี่ปุ่นของนายปรีดี พนมยงค์นี้ นาวาเอก วิมล วิริยะวิทย์ เสรีไทยสายอเมริกาได้บันทึกว่า ก่อนที่จะเดินทางเข้ามาในประเทศไทย ในระหว่างที่ทำการฝึกอยู่นั้นก็ได้รับทราบมา “นอกจาก หลวงประดิษฐ์ แล้ว ยังมี หลวงอดุลย ผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจอีกผู้หนึ่งที่มีความคิดอย่างเดียวกัน แต่เข้าใจว่ายังอยู่ในลักษณะต่างคนต่างทำ ยังไม่ได้ร่วมมือร่วมใจในการทำงานต่อต้านดังกล่าว”

(วิมล, ๒๕๓๖ : ๕)

หมายเหตุบรรณาธิการ หลังจากแพ้เสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ จอมพล ป. พิบูลสงครามก็ได้ยื่นใบลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อมาสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติแต่งตั้ง นายควง อภัยวงศ์ (หลวงโกวิทอภัยวงศ์) เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๗

เบื้องหลังการดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีของ นายควง อภัยวงศ์ ครั้งนี้ ท่านปรีดี พนมยงค์ ได้เปิดเผยให้ผมทราบที่บ้านพักของท่านที่ซานกรุงปารีส เมื่อปลายเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๑๘ ดังนี้

“เดิมผมคิดจะตั้ง คุณทวี บุญยเกตุ เป็นนายกรัฐมนตรี (ในฐานะที่ท่านปรีดีดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์) แต่ คุณทวี ได้ขอร้องไว้ ชี้แจงว่า “ผมกำลังทำเสรีไทย คิดต่อสู้กับญี่ปุ่นอยู่ทุกวัน ถ้าเป็นนายกรัฐมนตรี โดยหน้าที่ ก็ต้องพบปะเจรจากับแม่ทัพญี่ปุ่น ซึ่งผมจำเป็นต้องเล่นละคร ผมเล่นละครไม่ได้แน่” ซึ่งก็จริง เพราะคุณทวีเป็นเหมือนแม่บ้านของเสรีไทย ผมก็เลยคิดถึงหลวงโกวิท อภัยวงศ์ (นายควง อภัยวงศ์) ขึ้นมา เห็นว่าเหมาะสม เพราะหลวงโกวิทฯ ไม่ได้ทำเสรีไทย ย่อมจะเจรจากับญี่ปุ่นได้โดยสะดวก”

นับแต่นั้นเป็นต้นมา นายควง อภัยวงศ์ ซึ่งเป็นผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองในฐานะผู้นำชั้นรอง ก็ได้ก้าวขึ้นมาบนเวทีการเมืองไทยในฐานะผู้นำอันดับหนึ่ง และได้ดำเนินนโยบายให้ชาวไทยโดยเฉพาะในกรุงเทพฯพอใจ ด้วยการยกเลิกการบังคับให้สวมหมวก ใส่เกือก ห้ามกินหมาก ฯลฯ ดังที่ พ.ต.อ. ชลอ ได้รายงานไว้นั้น